

הטיול שלי עם ארצי

גבע וארצי חוזרים אל גן לאומי עבדת כשנה וחצי אחרי מעשי הונדליזם שפגעו בממצאים הארכאולוגיים בני מאות השנים, ומגלים אתר מרתק ששוקם באופן יוצא דופן

כתבה: רויטל בן־יהודה | צילום: דורון ניסים

גן לאומי עבדת. בדרך לשיקום מלא

ענה ארצי.
 "לראות פריחה?", שאלתי.
 "לא", אמר ארצי, "את זה כבר עשינו בשבוע שעבר.
 "אז לחפש גורים?"
 "גבע", כעס ארצי, "הגורים צריכים לגדול בשקט ולא לברוח מילדים סקרנים שבאים לראות אותם."
 "אז לאן?", שאלתי כבר חסר סבלנות.
 "אני מתלבט היכן להתחיל", אמר ארצי. "האם להתחיל בסיפור על שבטי המדבר הנוודים שהעבירו סחורות מארצות ערב לרומא והקימו ערים מופלאות במדבר, או אולי באירוע מצער שקרה כאן לפני קצת יותר משנה, כשמישהו החליט להחריב את אחת הערים?"

היום בבוקר קמתי במצב רוח נפלא.
 "ארצי", אמרתי, "אני כל כך אוהב את האביב."
 "גם אני", אמר ארצי. "באביב הכל נראה חדש, הטבע מתחדש, הכל פורח וצומח, ואפילו תינוקות קטנים נולדים", חייך ארצי, והזכיר לי שנוספה לנו אחות קטנה למשפחה.
 "אז עכשיו לא נוכל לצאת לטייל יותר?", שאלתי את ארצי.
 "מה פתאום", אמר ארצי, בשביל זה המציאו מנשא תינוקות כדי שנוכל להמשיך ולטייל. ההורים שלך מאוד אוהבים לטייל ותינוקות קטנה זו לא סיבה להפסיק."
 "אז לאן ניסע?"
 "למקום שעובר התחדשות כמובן",

גן לאומי עבדת לאחר ההרס. צילום: אורית בורטניק

"אני לגמרי מבולבל", אמרתי, "תתחיל מההתחלה".

"אז בוא נחזור הרבה שנים אחורה", אמר ארצי, "לעולם המסחר המְשֻׁגָּשׁג של האימפריה הרומית. הרומאים שאהבו פינוקים, ייבאו סחורות מכל רחבי העולם המוכר. הם חברו לעם של סוחרים נודדים שנקראו נבטים. הנבטים הביאו את הסחורות מעומן, דרך חצי האי ערב, אל ירדן. משם המשיכו לנגב עד נמל עזה ואחר כך לרומא.

"הם נדדו עם הסחורות ברחבי המדבר והקימו להם ערי חניה. בארץ מוקמות מואה, חלוצה, עבדת, שבטה וממשית. עבדת נקראה על שמו של המלך הנבטי הנערץ עבדת, שחידש את היישוב בעיר לאחר שהיא נעזבה בעקבות נפילתה של עזה בידי המלך החשמונאי אלכסנדר ינאי. "בכל פעם העיר התחדשה ונעזבה עד שחזרה לשגשג בימי רבאל השני, המלך הנבטי האחרון. גם אחרי שממלכת הנבטים נכבשה בידי הרומאים העיר המשיכה להתקיים שנים רבות", המשיך ארצי לספר.

"כדי ליהנות מהמקומות המרשימים של עבדת צריך לעלות לְאֶקְרוֹפּוֹלִיס של העיר (העיר העליונה), המתנשאת לגובה של כ־650 מטר מעל פני הים. מהמקדש הנבטי לא שרד כמעט דבר, אך השער המשוחרר מאפשר לדמיין עד כמה

שניצבו במקומם מאות בשנים, ניתצו ושברו אבנים וכתובות, חיבלו קשות במזבח ובגת שבמקום, שהם מהעתיקים ביותר בישראל".

פתאום התגנב ללבי עצב נורא. "ארצי", אמרתי, "אז אולי לא ניסע לעבדת. נראה לי שנורא הרוס שם".

ארצי חיך, "דווקא להפך, מאז ההרס משקמת רשות הטבע והגנים את העיר ואנחנו ניסע בימים הקרובים כדי לראות כיצד חוזר המקום לאט לאט למה שהיה ואכילו יותר".

"יותר?", שאלתי, "איך יכול להיות?". ארצי הסביר שהרשות מנסה לשחזר את העיר בדיוק כפי שהייתה בתקופת הנבטים והיא עושה עבודה מיוחדת מאוד כדי שהכל יהיה דומה ביותר לדרך שבה בנו בעבר.

"ארצי", אמרתי, "אני ממש רוצה לראות את עבדת".

"נו טוב", אמר ארצי, "אז למה אתה מחכה, אמא ואבא כבר במכונית..."

היה מפואר. אפילו אפשר לראות בחווה המשוחזרת את שיטות החקלאות המדברית שפיתחו הנבטים".

ארצי תאר את העיר המופלאה של אנשי המדבר ואני כבר ראיתי בדמיוני את הנבטים הנודדים נכנסים לעיר הנהדרת למנוחה.

"כמעט שכחתי", אמר ארצי, "הדרך שבה הלכו הנבטים נקראת דרך הבשמים, מכיוון שהרבה מהסחורות שהם הובילו היו מיני בשמים. הדרך הזאת הוכרזה כאתר מורשת עולמית שזה אומר שהמקום חשוב מאוד בכל העולם".

"ואוו", אמרתי, "זה נשמע מקום מאוד מעניין, אבל אמרת שהיה גם משהו מצער?".

"כן". אמר ארצי, "לפני שנה וחצי בערך השחיתו שני אנשים את העיר הנבטית עבדת. הם ניתצו עתיקות, שברו ממצאים ארכיאולוגיים בני מאות שנים, צבעו בגרפיטי חלק מהקירות ומהחומות ופגעו גם במתקנים ובשילוט. הם הפילו עמודי כנסיות

לרקוד עם זאבים

טיפול מסור ומקצועי והרכה חום ואהבה הביאו להצלחתו של זאב אפור מבקעת ים המלח שהגיע במצב אנוש לבית החולים לחיות בר. סיפור אופטימי

הזאב האפור מתאושש בתאו ואוכל יפה. צילום: טיבור יגר

עכשיו הוא כבר רץ ומסתובב במעגלים גדולים, וכשהמטפלים מדליקים בלילה את האור בתא האשכזו שלו הוא נעצר ומסתכל לכיוון האור. "אין ספק", אומרת ד"ר רונה נדלר, וטרינרית בבית החולים לחיות בר של הספארי ורשות הטבע והגנים, "מצבו של הזאב שלנו, שהגיע במצב אנוש, מתחיל להשתפר".

הכל התחיל לפני כשבועיים, כשחי קבסה, מנהל החי בר ביטבתה, נסע עם בנו באזור נחל דרגות. היה זה דווקא בנו הקטן שהבחין בזאב אפור דרוס מוטל על הכביש. קבסה מיהר לצאת מהרכב כדי לפנות את גופת הזאב, אלא שאז הבחין בסימני חיים והחליט להעבירו במהירות לבית החולים לחיות בר. כאשר הגיע הזאב לבית החולים, קלטה אותו ד"ר נילי אנגליסטר, שתוך כדי בדיקות מקיפות דאגה להעניק לו נוזלים ולחמם אותו. אנגליסטר לא יכלה להתעלם מכך שהזאב סבל מפגיעות קשות מאוד בחלקים רבים של גופו, בין השאר גם מדימומים פנימיים. הוא שכב על מיטת הטיפול במצב של תרדמת ומדי פעם הזיז מעט את רגליו ואת ראשו והיה נראה שהסיכויים להחלמתו קטנים מאוד.

לאחר סדרת צילומי רנטגן הוחלט להעביר אותו לבית החולים הווטרינרי בבית דגן. ד"ר מרב שמיר, נירולוגית מבית החולים בבית דגן, שמרבה לסייע בטיפול בחיות בבית החולים לחיות בר, ביצעה בדיקת סי-טי ראש וגילתה כי הזאב סובל מפגיעת ראש קשה וכתוצאה מכך מבצקת בראשו, והיה ברור כי הזאב אינו רואה כלל.

למרות כל זאת שמר צוות בית החולים על אופטימיות זהירה ואכן, לאט לאט חל שיפור במצבו של הזאב. לאחר כמה ימים הוא כבר נעמד על רגליו בעצמו ואכל ללא סיוע המטפלים. אחר כך החל להסתובב

טריוויה

ארצי וגבע מתכננים לצאת לטייל בחול המועד פסח. נסו לנחש להיכן הם נוסעים? (היעזרו ברשימת הפעילויות והאירועים בעמ' 22)

1. לסדנת יצירה בבירת הגליל בתקופת המשנה

- א. בגן לאומי ציפורי
- ב. בגן לאומי גלילי
- ג. בגן לאומי בית שאן

2. לצפות במופעי ראוה של סוסים בהיפודרום המלכותי של הורדוס

- א. בגן לאומי סוסיא
- ב. בגן לאומי הרודיון
- ג. בגן לאומי קיסריה

3. לפסטיבל אגדות ביער ליד ירושלים

- א. בשמורת טבע החולה
- ב. בגן לאומי עין חמד
- ג. בגן לאומי קסטל

4. לפגוש את המלך הורדוס בהצגת תיאטרון מצחיקה

- א. בשמורת טבע הבונים
- ב. בגן לאומי מצדה
- ג. בגן לאומי הרודיון

5. להתנסות בחפירה ארכיאולוגית ולבנות פסיפס

- א. באתר השומרוני הטוב
- ב. באתר השומרוני הרע
- ג. באתר הטבילה בירדן

6. לשוק צבעוני של נוודים כמו לפני 2,000 שנה

- א. לשוק הנבטי בגן לאומי ממשית
- ב. לשוק הבדואים בבאר שבע
- ג. לשוק הנוודים בעובדה

התשובות במהופך:

א' 9' א' 5' ט' 2' ז' 2' א' 1'

שגית הורוביץ, ספארי רמת גן